

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ(Backward Design) เรื่องชีวิตสุชี ตามวิถีพอเพียง และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์รวมถึงพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปิด (Open Approach) เรื่องชีวิตสุชี ตามวิถีพอเพียง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับประถม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย
2. ตัวแปรในการวิจัย
3. ระเบียบวิธีวิจัย
4. ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย
5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล
7. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับประถม จำนวน 38 คน

2. ตัวแปรในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

2.1.1 หน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) เรื่องชีวิตสุชี ตามวิถีพอเพียง

2.1.2 การจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปิด (Open Approach)

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ทักษะการคิดวิเคราะห์

2.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการเรียนด้วยการสอนแบบเปิด (Open Approach)

ในหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) เรื่องชีวิตสุชี ตามวิถีพอเพียง

3. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ในชั้นเรียน โดยผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดการดำเนินงาน ในแต่ละขั้นตอนตามวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการ PAOR ได้แก่ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกตการณ์ (Observation) การสะท้อนการปฏิบัติ (Reflection) โดยนำความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมที่หมุนไปในกระบวนการนั้น มาใช้เป็นเสมือนแหล่งความรู้ที่ทำให้เกิดการปรับปรุงประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน (Plan - P)

1) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปิด (Open Approach) วิเคราะห์หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้เรื่องชีวิตสุขุติ ตามวิถีพอเพียง ระดับประถมศึกษาปีที่ 5 พร้อมทั้งนำแนวคิด ทฤษฎี ในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปิด (Open Approach) เขียนเป็นแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 9 แผน เวลา 12 ชั่วโมง

2) เตรียมสื่อที่ใช้ประกอบการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปิด (Open Approach) ตามที่ระบุไว้ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปิด (Open Approach) และจัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบท้ายวงจร แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ (Act - A)

3) ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดการเรียนการสอนด้วยการสอนแบบเปิด (Open Approach) ที่เขียนไว้ในขั้นที่ 1 สอนกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

4) ผู้วิจัยและผู้เรียนร่วมกันลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดการเรียนการสอนด้วยการสอนแบบเปิด (Open Approach)

5) นำแผนที่ผ่านการปรับปรุงจากวงจรที่แล้วมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปิด (Open Approach) จนครบทั้ง 3 วงจร

6) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ขั้นที่ 3 ขั้นสังเกตการณ์ (Observe - O)

7) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลขณะปฏิบัติการสอน และหลังจากสิ้นสุดการสอนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปิด (Open Approach) ด้วยการบันทึกพฤติกรรมการสอน

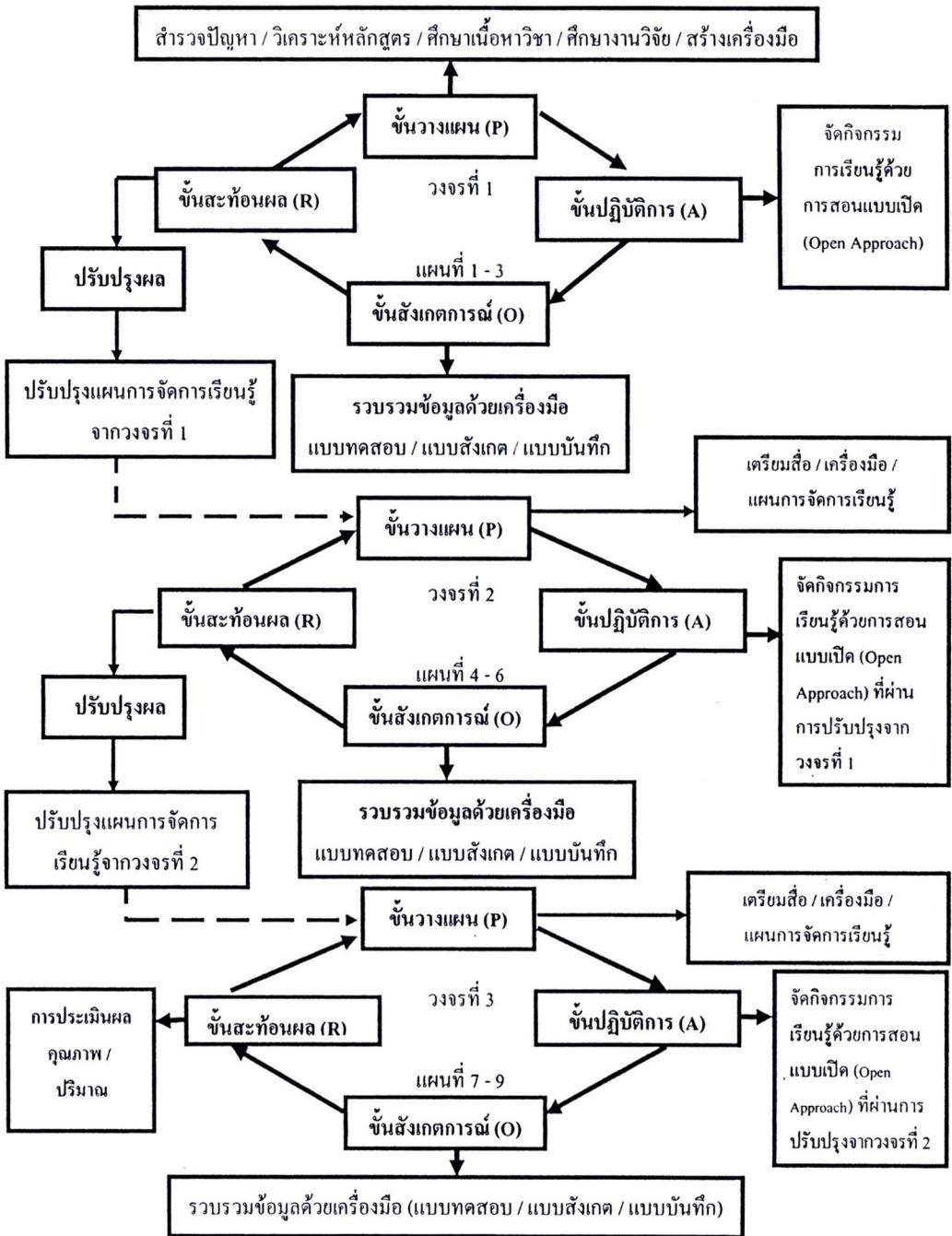
ของผู้สอน และบันทึกเหตุการณ์เกี่ยวกับผู้เรียน จากการทำผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน บันทึกประจำวันของผู้สอนเป็นผู้บันทึกและการทดสอบท้ายวงจร

ขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อนการปฏิบัติ (Reflec - R)

8) เมื่อผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปิด (Open Approach) ที่เขียนไว้ในขั้นที่ 1 สอนกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายครบจำนวน 3 แผน (วงจรที่ 1) แล้วทำการทดสอบท้ายวงจรที่ 1 เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วนำไปปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวงจรที่ 2 ต่อไป และเมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผน ที่ผ่านการปรับปรุงแล้ว จนครบจำนวน 3 แผน แล้วทำการทดสอบท้ายวงจรที่ 2 เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วนำไปปรับปรุงการจัดกิจกรรมในวงจรที่ 3 ต่อไป

9) วิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ จากเครื่องมือสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ โดยข้อมูลจากการบันทึกทั้งหมดในขั้นสังเกตการณ์ มาวิเคราะห์ วิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการปรับการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปิด (Open Approach) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ วิจัย มาสรุป แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปิด (Open Approach) เพื่อปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในวงจรต่อไป

สำหรับขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) เรื่องชีวิตสุชี ตามวิถีพอเพียง ด้วยการสอนแบบเปิด (Open Approach) ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับประถม แสดงเป็นภาพที่ 6 ได้ดังนี้

ภาพที่ 6 แสดงขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปิด (Open Approach)

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยลงมือปฏิบัติการสอนด้วยตนเอง ดังรายละเอียดตามตารางการปฏิบัติในการเก็บรวบรวมข้อมูลของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 10 ชีวิตสุชี ตามวิถีพอเพียง

วงจร ที่ 1	แผนการ จัดการเรียนรู้ที่	เครื่องมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล	ระยะเวลา
1	1 - 3	1. แบบสังเกตพฤติกรรมการสอน ของครู	ผู้ช่วยวิจัย ผู้วิจัย	ตลอดเวลา การสอน
		2. แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน ของนักเรียน	ผู้ช่วยวิจัย	ตลอดเวลา การสอน
		3. แบบบันทึกประจำวันของครู	ผู้วิจัย	ตลอดเวลา การสอน
		4. แบบทดสอบย่อยท้ายวงจร	นักเรียน	เมื่อเสร็จสิ้น แต่ละวงจร

สะท้อนผลการปฏิบัติวงจรที่ 1 และปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในวงจรต่อไป

วงจร ที่ 2	แผนการ จัดการเรียนรู้ที่	เครื่องมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล	ระยะเวลา
2	4 - 6	1. แบบสังเกตพฤติกรรมการ สอนของครู	ผู้ช่วยวิจัย ผู้วิจัย	ตลอดเวลา การสอน
		2. แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน ของนักเรียน	ผู้ช่วยวิจัย	ตลอดเวลา การสอน
		3. แบบบันทึกประจำวันของครู	ผู้วิจัย	ตลอดเวลา การสอน
		4. แบบทดสอบย่อยท้ายวงจร	นักเรียน	เมื่อเสร็จสิ้น แต่ละวงจร

สะท้อนผลการปฏิบัติวงจรที่ 2 และปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในวงจรต่อไป

วงจร ที่ 3	แผนการ จัดการเรียนรู้ที่	เครื่องมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล	ระยะเวลา
3	7 - 9	1. แบบสังเกตพฤติกรรมการสอน ของครู	ผู้ช่วยวิจัย ผู้วิจัย	ตลอดเวลา การสอน
		2. แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน ของนักเรียน	ผู้ช่วยวิจัย	ตลอดเวลา การสอน
		3. แบบบันทึกประจำวันของครู	ผู้วิจัย	ตลอดเวลา การสอน
		4. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	นักเรียน	สิ้นสุดการปฏิบัติ การสอน
		5. แบบทดสอบทักษะการคิด วิเคราะห์	นักเรียน	สิ้นสุดการปฏิบัติ การสอน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามลักษณะของการใช้ดังนี้

4.1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติ ได้แก่

1) หน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) “เรื่อง ชีวิตสุขี ตามวิถีพอเพียง” มีกระบวนการสร้างดังนี้

1.1) วิเคราะห์และระบุมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด จากหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับประถม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

1.2) กำหนดผังมโนทัศน์ และชื่อหน่วยการเรียนรู้ จากสาระการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ในตารางวิเคราะห์

1.3) กำหนดสาระสำคัญในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง “ชีวิตสุขีตามวิถีพอเพียง”

1.4) กำหนดสาระการเรียนรู้ ด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และคุณลักษณะ ประกอบด้วย

- 1.4.1) ความรู้ที่คงทน
- 1.4.2) ทักษะ/กระบวนการ เป็นลักษณะของทักษะ
 กร่อมวิชา และทักษะเฉพาะวิชา
- 1.4.3) คุณลักษณะ (จิตพิสัย) เป็นคุณลักษณะที่เกิดจาก
 การจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปิด (Open Approach) ในหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ
 (Backward Design) เรื่อง ชีวิตสุขี ตามวิถีพอเพียง
- 1.5) กำหนดชิ้นงาน/ภาระงาน ที่ต้องการให้นักเรียนปฏิบัติ
 หน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) เรื่อง ชีวิตสุขี ตามวิถีพอเพียง
- 1.6) กำหนดประเด็นและเกณฑ์การประเมิน จากการปฏิบัติใน
 ชิ้นงาน/ภาระงาน
- 1.7) กำหนดเวลาเรียน ของหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง “ชีวิตสุขี
 ตามวิถีพอเพียง ”
- 1.8) วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับหน่วย
 การเรียนรู้ เรื่อง “ชีวิตสุขีตามวิถีพอเพียง”
- นำหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) เรื่อง “ชีวิตสุขี ตามวิถี
 พอเพียง” ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบ ความเหมาะสมโดยใช้
 แบบประเมินคุณภาพ ความเหมาะสม ของหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ Backward Design
 จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม
- 2) แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปิด (Open Approach)
 หน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) เรื่อง ชีวิตสุขี ตามวิถีพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้
 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีองค์ประกอบ และขั้นตอนในการสร้าง
 ดังนี้
- 2.1) กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด จากหน่วยการเรียนรู้
 แบบย้อนกลับ (Backward Design) เรื่องชีวิตสุขี ตามวิถีพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
 ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น
- 2.2) กำหนดสาระสำคัญในแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอน
 แบบเปิด (Open Approach)
- 2.3) กำหนดสาระการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอน
 แบบเปิด (Open Approach)
- 2.4) กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้
 ด้วยการสอนแบบเปิด (Open Approach)

2.5) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปิด (Open Approach) หน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) เรื่อง ชีวิตสุชี ตามวิถีพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มุ่งองค์ประกอบ และขั้นตอนดังนี้

2.5.1) เตรียมความพร้อม

2.5.1.1) กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย

2.5.1.2) สื่ออุปกรณ์การสอน

2.5.1.3) สถานการณ์ปัญหามากกว่าที่มีอยู่เดิม

2.5.2) จัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปิด

ประกอบด้วย 3 สถานการณ์

2.5.2.1) สถานการณ์ที่ 1 สถานการณ์ปัญหา

2.5.2.2) สถานการณ์ที่ 2 การสืบเสาะหาข้อมูล

แนวทางในการแก้ปัญหา

2.5.2.3) สถานการณ์ที่ 3 สถานการณ์ใหม่ที่พัฒนา

ขึ้นมากกว่าที่มีอยู่เดิม

2.5.3) สรุปผลจากการเรียนรู้

2.5.1.1) อภิปรายแสดงความคิดเห็น

2.5.1.2) หาคำตอบจากเนื้อหาด้วยการคิด

วิเคราะห์ที่หลากหลาย

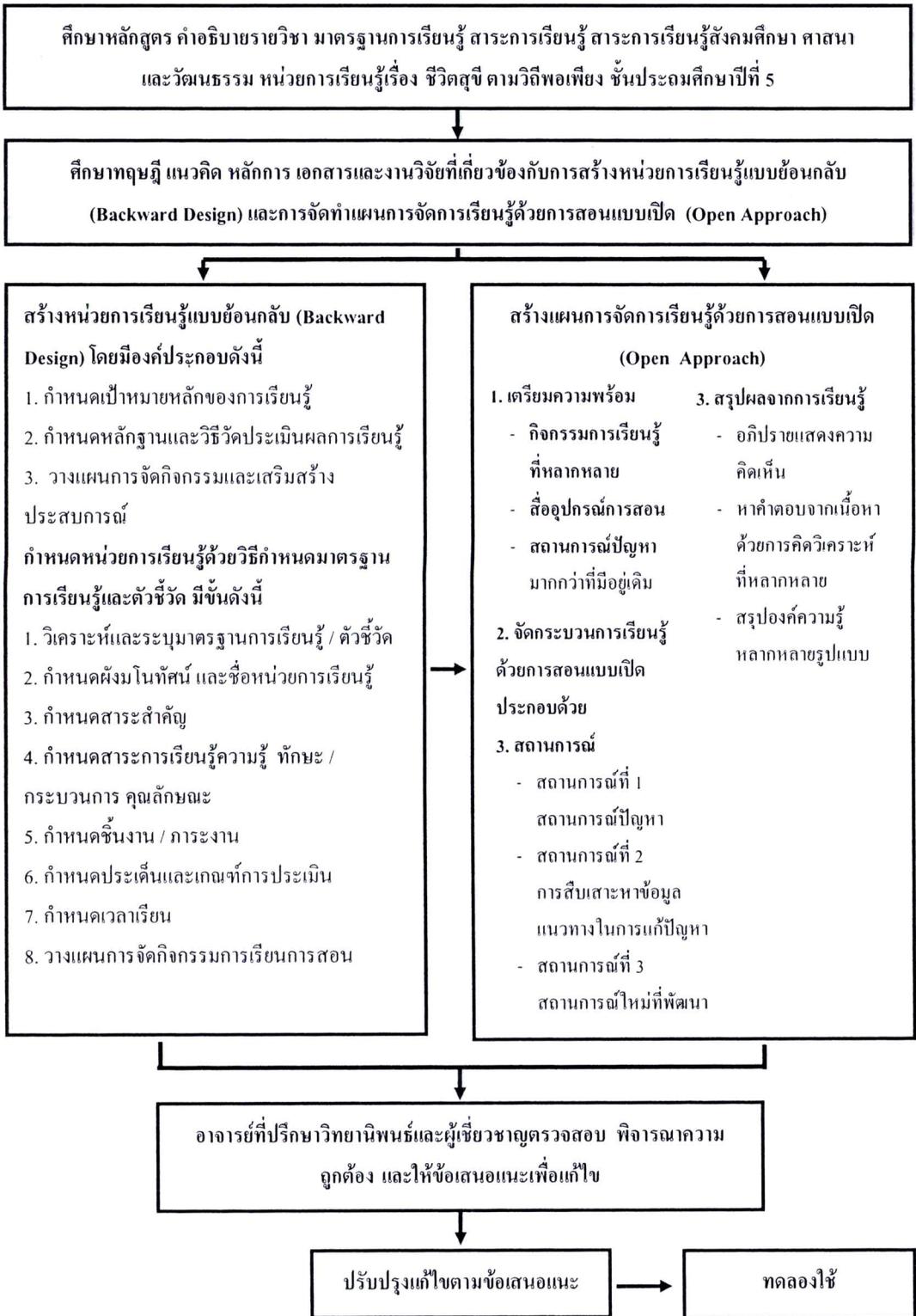
2.5.1.3) สรุปองค์ความรู้หลากหลายรูปแบบ

2.6) นำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปิด (Open Approach) ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเหมาะสม โดยใช้แบบประเมินคุณภาพ ความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปิด (Open Approach)

2.7) นำแผนการจัดการเรียนรู้มาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม

2.8) ทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปิด (Open Approach) ที่สร้างขึ้น

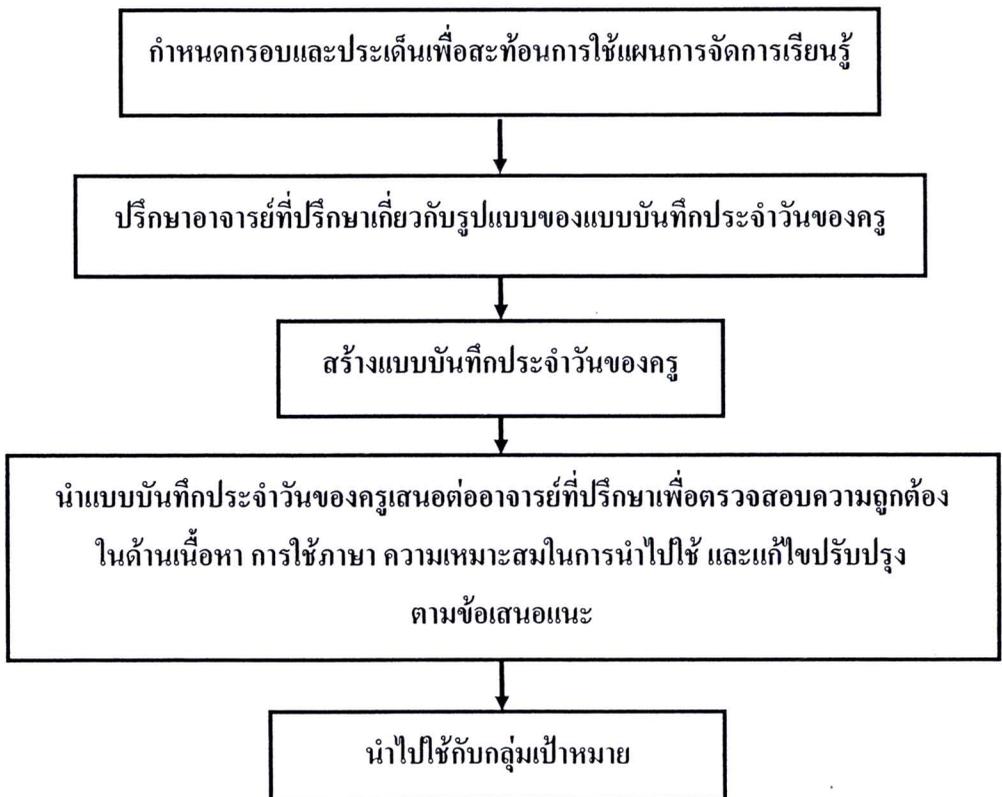
ขั้นตอนการสร้างและปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติ สามารถสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังภาพที่ 7 ต่อไปนี้

ภาพที่ 7 แสดงขั้นตอนการสร้างและปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติ

4.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติการวิจัย มีดังนี้

1) แบบบันทึกประจำวัน เป็นแบบบันทึกเหตุการณ์ที่มีลักษณะปลายเปิดที่ครูใช้บันทึกเหตุการณ์การเรียนการสอนที่เกิดขึ้นจริง โดยมุ่งเน้นพฤติกรรมกรรมการเรียนของนักเรียนและพฤติกรรมกรรมการสอนของตนเอง พิจารณาว่านักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร เหตุการณ์ทั่วไปเป็นอย่างไร ซึ่งลักษณะการบันทึกเป็นการบรรยายเหตุการณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอน สรุปเป็นขั้นตอนการสร้างได้ตามภาพที่ 8 ดังนี้

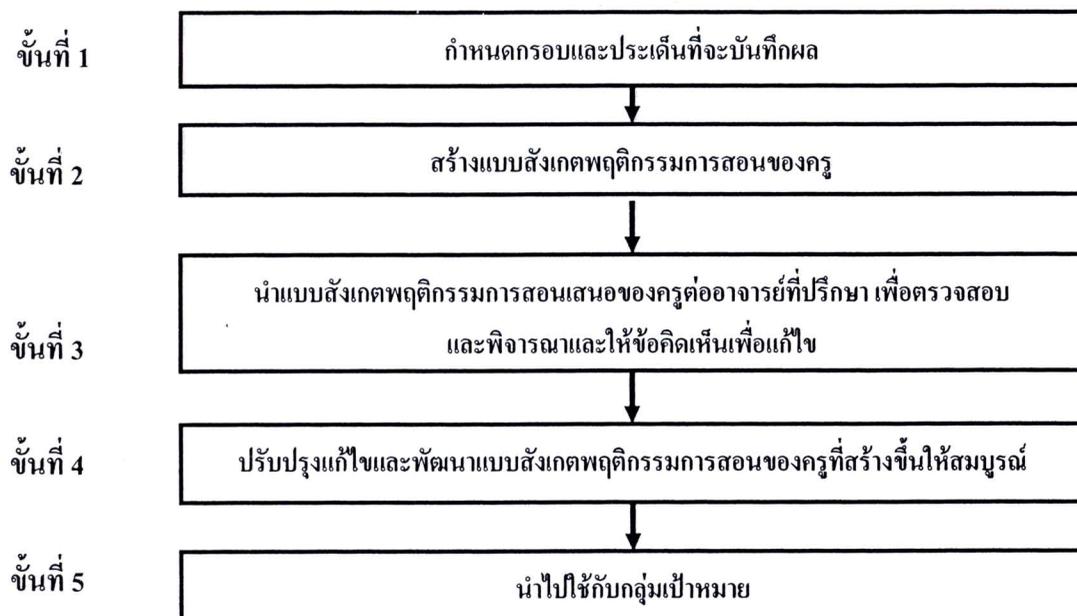

ภาพที่ 8 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบบันทึกประจำวันของครู

2) แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการสอนของครู เป็นแบบบันทึกที่มีลักษณะปลายเปิด เพื่อให้ครูผู้ช่วยวิจัยบันทึก เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอนต่างๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนของการปฏิบัติการกิจกรรมใน ชั้นเตรียมการ ชั้นสอน ชั้นสรุป ซึ่งรายละเอียดของการจดบันทึกนั้นเป็นการบันทึกที่สำคัญ ๆ และสอดคล้องความคิดเห็น ประเมินว่าเหตุการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นในชั้นนั้น ๆ มีความเหมาะสมหรือไม่ และควรแก้ไขอย่างไร หรือนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนครั้งต่อไปได้อย่างไร

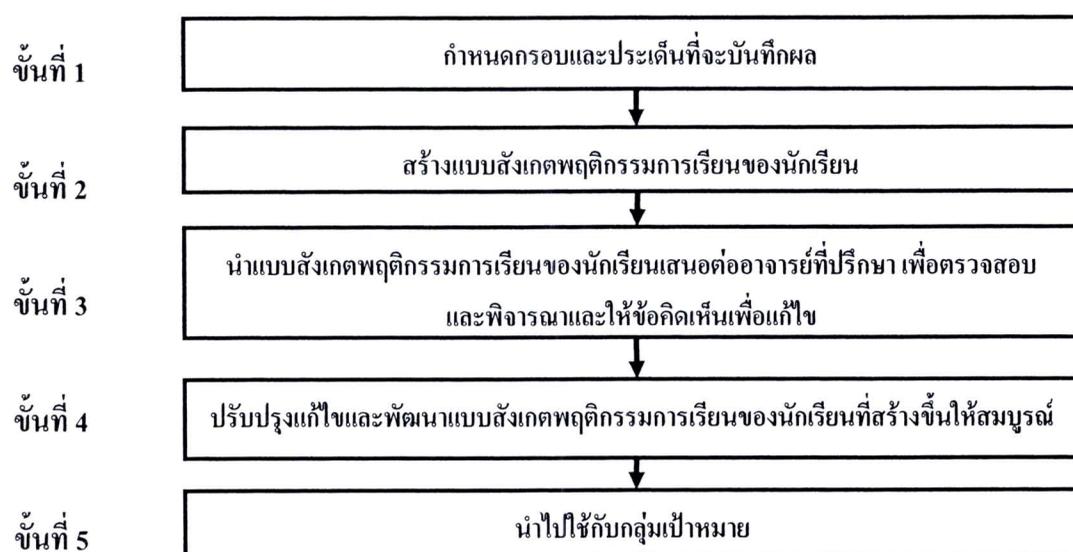
ขั้นตอนการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมของครู สามารถสรุปได้ตาม

ภาพที่ 9 ดังนี้

ภาพที่ 9 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู

3) แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน เป็นแบบบันทึกปลายเปิดเพื่อให้ครูผู้ช่วยวิจัยบันทึกเหตุการณ์ พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนที่ได้ปฏิบัติ และไม่ได้ปฏิบัติ เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนในครั้งต่อไป ขั้นตอนการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน สามารถสรุปได้ตามภาพที่ 10 ดังนี้

ภาพที่ 10 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมเรียนของนักเรียน

4.1.2 เครื่องมือประเมินการวิจัย เครื่องมือประเมินผลการวิจัย ได้แก่

1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมี 2 ประเภท ได้แก่

1.1) แบบทดสอบย่อยท้ายวงจรมี 3 ชุด โดยแต่ละชุดใช้ทดสอบย่อยเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังจากการเรียนการสอนในแต่ละวงจรเสร็จสิ้นลงมีลักษณะเป็นปรนัย 4 ตัวเลือกชุดละ 30 ข้อ โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบท้ายวงจร จำนวน 30 ข้อ

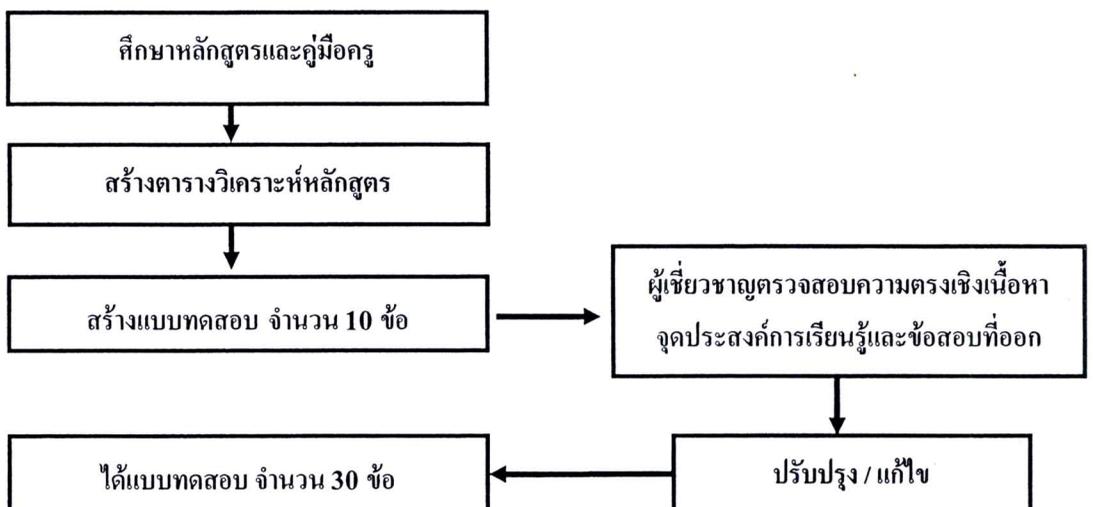
1.1.1) ศึกษาหลักสูตร คู่มือครู ทฤษฎี วิธีสร้าง เทคนิคการทำข้อสอบแบบเลือกตอบ แบบเรียนกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

1.1.2) สร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหา เพื่อกำหนดความสำคัญของเนื้อหา จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ที่ต้องการวัด โดยผ่านการพิจารณาจากครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาจำนวน 3 ท่าน จากนั้นนำมากำหนดน้ำหนักของข้อสอบโดยคำนึงถึงความสำคัญของเนื้อหา และจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ที่ต้องการวัด

1.1.3) สร้างแบบทดสอบท้ายวงจร จำนวน 30 ข้อ

1.1.4) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ความเหมาะสมของภาษา เพื่อนำมาปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้นำเสนอขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบท้ายวงจรเป็นขั้นตอนตามภาพที่ 11 ดังนี้

ภาพที่ 11 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบท้ายวงจร

1.2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อประเมินผลสรุปการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ทดสอบนักเรียนหลังจากที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 วงจรเสร็จสิ้นลง เพื่อประเมินผลว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์หรือไม่ซึ่งแบบทดสอบนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจำนวน 40 ข้อ โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้
ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.2.1) ศึกษาหลักสูตร คู่มือครู ทฤษฎี วิธีสร้าง เทคนิคการทำข้อสอบแบบเลือกตอบ แบบเรียนกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

1.2.2) สร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหา เพื่อกำหนดความสำคัญของเนื้อหา จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ที่ต้องการวัด โดยผ่านการพิจารณาจากครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาจำนวน 3 ท่าน จากนั้นนำมากำหนดน้ำหนักของข้อสอบ โดยคำนึงถึงความสำคัญของเนื้อหา และจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ที่ต้องการวัด

1.2.3) สร้างแบบทดสอบ จำนวน 40 ข้อ

1.2.4) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ความเหมาะสมของภาษา เพื่อนำมาปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ

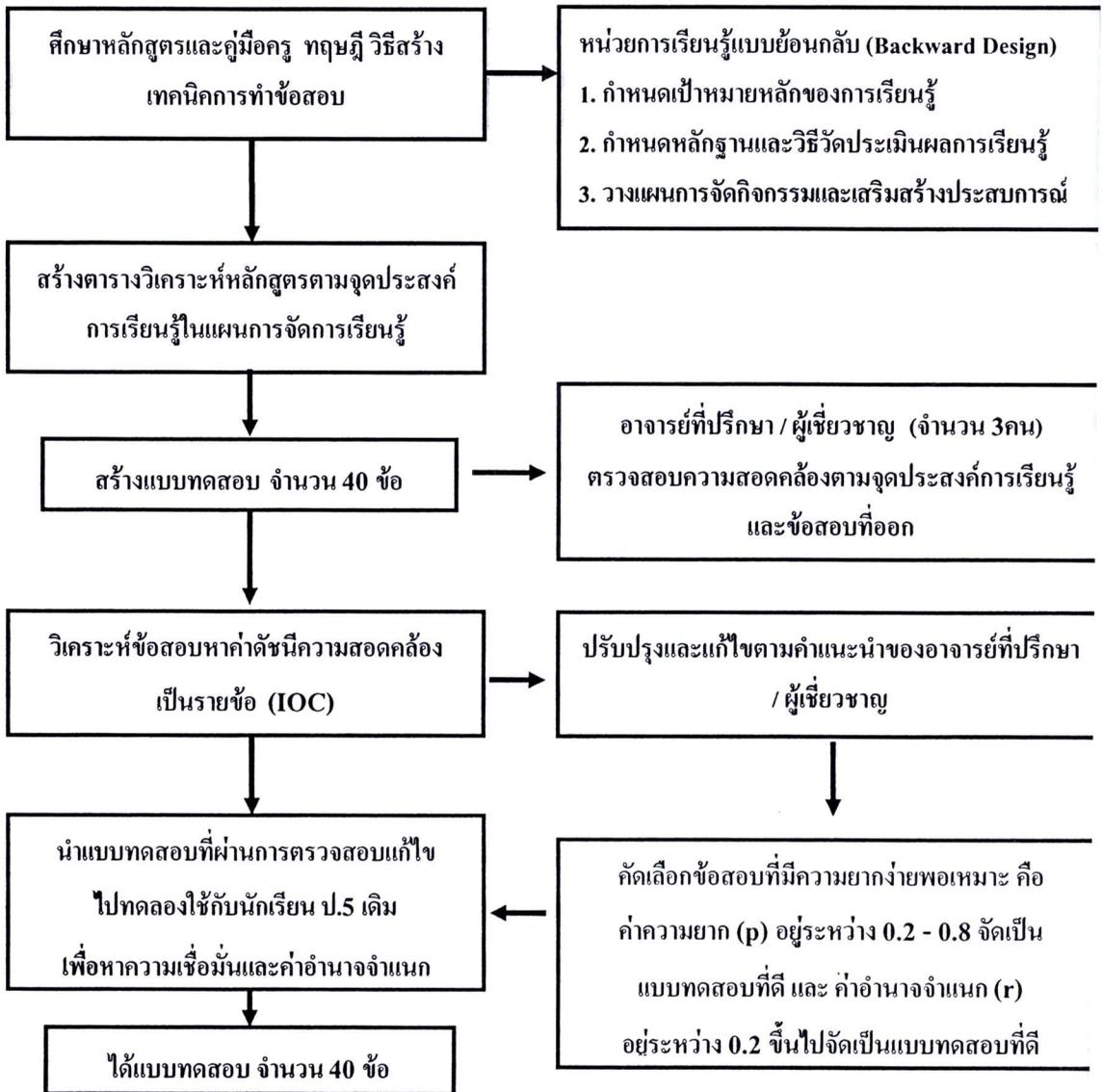
1.2.5) บันทึกผลการพิจารณาลงความเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญแล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้องเป็นรายข้อ (IOC)

1.2.6) คัดเลือกข้อสอบที่มีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปและปรับปรุงข้อสอบที่มีค่า IOC ไม่ถึง 0.5

1.2.7) นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขและปรับปรุงจำนวน 40 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักเรียน ซึ่งอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 45 คน ที่ผ่านการเรียนในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง “ชีวิตสุชี ตามวิถีพอเพียง” หลังจากนั้นนำผลการสอบมาตรวจให้คะแนนถ้าตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบหรือตอบเกิน 1 ตัวเลือกให้ 0 คะแนน

1.2.8) คัดเลือกแบบทดสอบที่มีความยากง่ายพอเหมาะคือค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.2 - 0.8 จัดเป็นแบบทดสอบที่ดี และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.2 ขึ้นไปจัดเป็นแบบทดสอบที่ดี จากนั้นปรับปรุงแบบทดสอบที่บกพร่องเพิ่มเติม จนได้แบบทดสอบครบ 40 ข้อ นำไปทดลองหาค่าความเชื่อมั่นกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับประถม

สำหรับขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นขั้นตอนตามภาพที่ 12 ดังนี้

ภาพที่ 12 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.2 แบบสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ ใช้ทดสอบนักเรียนหลังจากที่การเรียนรู้ทั้ง 3 วงจร เสร็จสิ้นลง เพื่อประเมินผลว่านักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งแบบทดสอบนี้ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเป็นรูปแบบสถานการณ์ปัญหาแบบปรนัย มี 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

4.2.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ จากทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ ทักษะการคิดวิเคราะห์ การวัดและประเมินผล เทคนิคการสร้างแบบทดสอบ

4.2.2 วิเคราะห์หลักสูตร ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง มาตรฐานการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ ของหน่วยการเรียนรู้ที่ 10 เรื่อง ชีวิตสุขี ตามวิถีพอเพียง เพื่อใช้ในการออกข้อสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ต่อไป

4.2.3 สร้างแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน เป็นแบบสถานการณ์ปัญหาแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ตามแนวการสร้างเครื่องมือวัดทักษะการคิดของกองวิจัยทางการศึกษา (2542) โดยให้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ที่ 10 เรื่อง ชีวิตสุขี ตามวิถีพอเพียง ตามเกณฑ์พิจารณาทักษะการคิดวิเคราะห์ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน, 2547)

4.2.4 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความแม่นยำตรงตามระดับพฤติกรรมที่ต้องการวัด โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

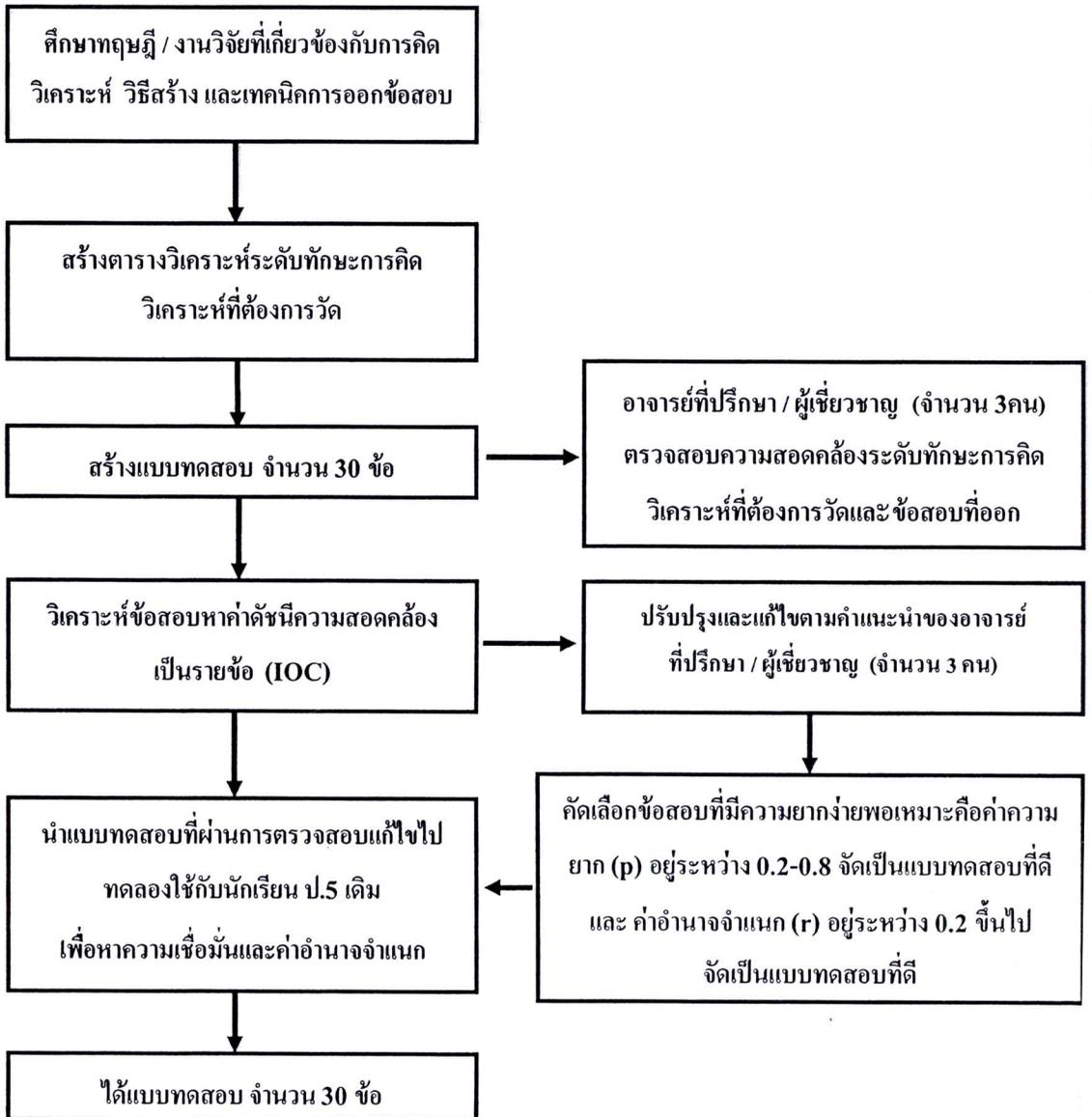
4.2.5 บันทึกผลการพิจารณาถึงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญแล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้องเป็นรายชื่อ (IOC)

4.2.6 คัดเลือกข้อสอบที่มีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป และปรับปรุงข้อสอบที่มีค่า IOC ไม่ถึง 0.5

4.2.7 นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจแก้ไข และปรับปรุงแล้วนำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขและปรับปรุงจำนวน 30 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักเรียนซึ่งอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 45 คน ที่ผ่านการเรียนในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง “ชีวิตสุขีตามวิถีพอเพียง” แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่ายและหาค่าอำนาจจำแนก

4.2.8 คัดเลือกแบบทดสอบที่มีความยากง่ายพอเหมาะคือค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.2 - 0.8 จัดเป็นแบบทดสอบที่ดี และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.2 ขึ้นไปจัดเป็นแบบทดสอบที่ดี จนได้แบบทดสอบครบ 30 ข้อ นำไปทดลองหาค่าความเชื่อมั่นกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับประถม

สำหรับขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นขั้นตอนตามภาพที่ 13 ดังนี้

ภาพที่ 13 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้ทำการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยเครื่องมือ 2 ประเภท คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ และการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการดังนี้

5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่

5.1.1 หน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) เรื่อง “ชีวิตสุชี ตามวิถีพอเพียง”

5.1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปิด (Open Approach) จำนวน 9 แผน

5.1.3 แบบบันทึกประจำวันของครู

5.1.4 แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู

5.1.5 แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ เครื่องมือประเมินผลการวิจัย แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

5.2.1 แบบทดสอบย่อยท้ายวงจร เมื่อเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้ในแต่ละวงจร

5.2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่ผ่านการจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปิด (Open Approach)

5.2.3 แบบสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ (สถานการณ์สมมติ ปรนัย 4 ตัวเลือก) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการดังนี้

1) ทดสอบย่อยท้ายวงจร หลังเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้ในแต่ละวงจร ใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัยมี 4 ตัวเลือกจำนวน 30 ข้อ

2) ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อสิ้นสุดการสอนครบทั้ง 9 แผน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 40 ข้อ แล้วตรวจให้คะแนนเพื่อเตรียมนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3) ทดสอบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เมื่อสิ้นสุดการสอนครบทั้ง 9 แผน โดยใช้แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์จำนวน 30 ข้อ (สถานการณ์ปัญหา ปรนัย 4 ตัวเลือก) แล้วตรวจให้คะแนนเพื่อเตรียมนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

5.3.1 ปฐมนิเทศนักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปิด (Open Approach) และจัดกลุ่มนักเรียนตลอดทั้งจัดเตรียมสถานที่ให้เหมาะสมในการปฏิบัติกิจกรรม

5.3.2 ปฏิบัติการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 9 แผน โดยใช้เวลา 12 ชั่วโมงการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้ทำการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปฏิบัติการในหัวข้อ เรื่อง ชีวิตสุขี ตามวิถีพอเพียง ด้วยการสอนแบบเปิด (Open Approach) ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับประถม

ลำดับที่	กิจกรรม	เครื่องมือ	จำนวน ชั่วโมง
1	ปฐมนิเทศ	บรรยายเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	1
2	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	แผนการจัดการเรียนรู้	1
3	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	แผนการจัดการเรียนรู้	1
4	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	แผนการจัดการเรียนรู้	1
5	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	แผนการจัดการเรียนรู้	1
6	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5	แผนการจัดการเรียนรู้	1
7	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6	แผนการจัดการเรียนรู้	1
8	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7	แผนการจัดการเรียนรู้	1
9	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8	แผนการจัดการเรียนรู้	1
10	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9	แผนการจัดการเรียนรู้	1
11	สอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	1
12	สอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์	แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์	1
	รวม		12

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักเรียน แบบบันทึกประจำวันของครู การเขียน วิพากษ์วิจารณ์นักเรียน แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูมาวิเคราะห์ตีความและสรุป เพื่อประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้นว่าสิ่งที่ปฏิบัติเหมาะสมเพียงใด มีอุปสรรคและปัญหาเกิดขึ้นหรือไม่ และจะหาวิธีที่จะแก้ไข พัฒนาให้ดีขึ้น ไปแล้วนำข้อมูลที่ได้ไปตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยผู้วิจัย ผู้ช่วยวิจัยและนักเรียนที่เกี่ยวข้อง แล้วรายงานผล ในลักษณะของการบรรยาย

6.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ ภายหลังจากสอนเสร็จสิ้นทุกแผนนำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์มาตรวจให้คะแนน โดยข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน และข้อที่ตอบผิดให้ 0 คะแนน นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติ ร้อยละ แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือให้มีจำนวนนักเรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภายหลังจากสอนเสร็จสิ้นทุกแผนนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาตรวจให้คะแนน โดยข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน และข้อที่ตอบผิดให้ 0 คะแนน นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติ ร้อยละ แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ให้มีจำนวนนักเรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย คือ

$$7.1 \quad \text{ร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร } P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ
f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

7.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$: Mean) โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
N แทน จำนวนคนในกลุ่ม

7.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.: Standard Deviation) โดยใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	$S.D.$	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน	คะแนนแต่ละตัว
	N	แทน	จำนวนคะแนนในกลุ่ม
	$\sum$	แทน	ผลรวม

8. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ

8.1 การทดสอบหาความตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตรดัชนีค่าความสอดคล้อง IOC

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เนื้อหาทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

8.2 การหาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ	P	แทน	ระดับความยากของข้อสอบ
	R	แทน	จำนวนนักเรียนที่ตอบข้อสอบนั้น ได้ถูกต้อง
	N	แทน	จำนวนนักเรียนที่ตอบข้อสอบทั้งหมด